

**ZAKON
O FINANSIJSKOM POSLOVANJU**

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

**Član 1.
(Predmet Zakona)**

Ovim zakonom uređuju se pitanja vezana za rokove izvršenja novčanih obaveza pravnih i fizičkih lica kao i poduzetnika i subjekata javnog prava, pravne posljedice kašnjenja u izvršavanju novčanih obaveza, ništavnost pojedinih odredbi ugovora o poslovnim transakcijama, te nadzor poduzetnika i subjekata javnog prava.

POGLAVLJE II. OBAVEZE PODUZETNIKA KOD NASTANKA NELIKVIDNOSTI

**Član 2.
(Izvršenje novčanih obaveza)**

(1) Odredbe čl. od 3. do 8. ovog zakona odnose se na poslovne transakcije između poduzetnika i između poduzetnika i subjekata javnog prava, kao i na komercijalne transakcije između glavnih izvođača i njihovih dobavljača i kooperanata nastale na osnovu projektiranja i Izvođenja javnih radova kao i izvođenja građevinskih radova.

(2) Odredbe ovog zakona ne odnose se na promet ostvaren sa potrošačima u maloprodaji, kao i na obaveze koje su predmet stečajnog postupka, uključujući i obaveze na osnovu restrukturiranja duga radi povećanja profitabilnosti i troškovne efikasnosti subjekata.

**Član 3.
(Rokovi izvršenja novčanih obaveza u poslovnim transakcijama između poduzetnika)**

(1) Ugovorom između poduzetnika može se ugovoriti rok izvršenja novčane obaveze do 60 dana.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, može se ugovoriti u pisanom obliku i duži rok izvršenja novčane obaveze ukoliko to nije posebno nepravedno prema povjериocu, a koji ni u kojem slučaju ne može biti duži od 360 dana.

(3) Vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje od dana koji slijedi dan koji je ugovorom određen kao dan plaćanja odnosno, dan po isteku roka za plaćanje utvrđenog ugovorom.

(4) Ako datum plaćanja, odnosno rok plaćanja nisu utvrđeni u ugovoru, vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje nakon isteka nekog od sljedećih vremenskih rokova:

a) 30 kalendarskih dana nakon datuma na koji je dužnik primio račun ili odgovarajući zahtjev za plaćanje;

- b) ako je datum primitka računa ili odgovarajućeg zahtjeva za plaćanje nepoznat, 30 kalendarskih dana nakon datuma primitka robe ili usluga;
- c) ako dužnik primi račun ili odgovarajući zahtjev za plaćanje prije primitka robe ili usluga, 30 kalendarskih dana nakon datuma primitka robe ili usluga;
- d) ako je postupak prihvata, odnosno, provjere kojom se potvrđuje sukladnost robe ili usluga s ugovorom, predviđen zakonom ili ugovorom te ako dužnik primi račun, odnosno, odgovarajući zahtjev za plaćanje prije ili na datum na koji se odvija takav prihvata, odnosno provjera, rok je 30 kalendarskih dana od kasnijeg datuma.
- (5) Ako je predviđen postupak prihvata, odnosno provjere, kojom se potvrđuje sukladnost robe ili usluga s ugovorom, taj rok ne može biti duži od 30 kalendarskih dana od datuma primitka robe ili usluga, osim ako je drukčije izričito određeno ugovorom, uz uvjet da to nije posebno nepravedno prema povjeriocu.“

Član 4. **(Posebno nepravedne odredbe prema povjeriocu)**

„(1) Da li je jedna odredba posebno nepravedna prema povjeriocu ocjenjuje se prema svim okolnostima slučaja, uzimajući u obzir posebno prirodu obaveze i vrstu roba i usluga.

(2) Odredba je posebno nepravedna prema povjeriocu ako ona grubo odstupa od dobrih poslovnih običaja i načela savjesnosti i poštenja.

(3) Odredba je uvijek grubo nepravedna prema povjeriocu ako su isključene zatezne kamate, paušalni iznos naknade za slučaj zakašnjenja ili pravo na naknadu štete zbog zakašnjenja i neispunjenja obaveze.

(4) Odredba se ne može smatrati nepravednom ako dužnik kao osiguranje ponudi bankarsku garanciju koja sadrži klauzulu „neopoziva“, „bezuovjetna“, „naplativa na prvi poziv bez prigovora“, kao i avaliranu mjenicu kod banke, ili ukoliko dužnik kao osiguranje isplate potraživanja povjeriocu osigura izvršni naslov npr. u formi izvršne notarske isprave, ili ponudi kao osiguranje izvršnu hipoteku ili zemljišni dug.

5) Ukoliko dužnik kao osiguranje isplate potraživanja povjeriocu osigura izvršni naslov npr. u formi izvršne notarske isprave, ili ponudi kao osiguranje izvršnu hipoteku ili zemljišni dug, pretpostavlja se da odredba kojom se ugovaraju duži rokovi za ispunjenje novčane obaveze i pregled stvari nije grubo nepravedna prema povjeriocu.

Član 5. **(Rokovi izvršenja novčanih obaveza u ugovorima između poduzetnika i subjekata javnog prava)**

(1) Ugovorom između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojem je subjekt javnog prava dužnik novčane obaveze može se ugovoriti rok izvršenja novčane obaveze do 30 dana.

(2) Vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje od dana koji slijedi dan koji je ugovorom određen kao dan plaćanja odnosno, dan po isteku roka za plaćanje utvrđenog ugovorom.

(3) Ako datum plaćanja, odnosno rok plaćanja nisu utvrđeni u ugovoru, vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje nakon isteka nekog od sljedećih vremenskih rokova:

a) 30 kalendarskih dana nakon datuma na koji je dužnik primio račun ili odgovarajući zahtjev za plaćanje;

b) ako je datum primitka računa ili odgovarajućeg zahtjeva za plaćanje nepoznat, 30 kalendarskih dana nakon datuma primitka robe ili usluga;

c) ako dužnik primi račun ili odgovarajući zahtjev za plaćanje prije primitka robe ili usluga, 30 kalendarskih dana nakon datuma primitka robe ili usluga;

d) ako je postupak prihvata, odnosno, provjere kojom se potvrđuje sukladnost robe ili usluga s ugovorom, predviđen zakonom ili ugovorom te ako dužnik primi račun, odnosno, odgovarajući zahtjev za plaćanje prije ili na datum na koji se odvija takav prihvata, odnosno provjera, rok je 30 kalendarskih dana od kasnijeg datuma.

Član 6.

(Posljedice dužnikovog kašnjenja u izvršavanju novčanih obaveza)

(1) Ako dužnik zakasni sa izvršenjem novčane obaveze, tada duguje povjeriocu, pored glavnice, bez bilo kakve daljnje opomene i kamate za kašnjenje sa plaćanjem, pod uvjetom da je povjerilac ispunio svoje ugovorne i zakonske obaveze, da je dužnik kriv za kašnjenje sa ispunjenjem svoje obaveze.

(2) Stopa zakonskih kamata na kašnjenje sa plaćanjem u poslovnim transakcijama između poduzetnika, kao i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je poduzetnik dužnik novčane obaveze i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je subjekt javnog prava dužnik novčane obaveze, jednaka je visini stope zatezne kamate propisane zakonom.

(3) U poslovnim transakcijama između poduzetnika moguće je ugovoriti drugačiju stopu kamata za kašnjenje sa plaćanjem, ali ne veću od stope zakonskih kamata za kašnjenje sa plaćanjem iz stava (2) ovog člana, a koja je vrijedila na dan sklapanja ugovora. Ako su kamate ugovorene, ali nije određena njihova stopa, obračunavaju se zakonske kamate za kašnjenje sa plaćanjem.

Član 7.

(Posebna naknada za troškove koji su prouzrokovani povjeriocu zbog dužnikovog kašnjenja u izvršavanju novčane obaveze u poslovnim transakcijama)

(1) U poslovnim transakcijama između poduzetnika, kao i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je poduzetnik dužnik novčane obaveze i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je subjekt javnog prava dužnik novčane obaveze, ako dužnik zakasni sa izvršenjem novčane obaveze, povjerilac ima pravo, bez ikakve daljnje opomene, na posebnu naknadu u iznosu 100,00 KM.

(2) Povjerilac ima pravo na posebnu naknadu iz stava (1) ovog člana bez obzira na to je li pretrpio štetu zbog dužnikovog kašnjenja.

(3) Odredbe st. (1) i (2) ovog člana ni na koji način ne umanjuju, ne ograničavaju niti isključuju pravo povjerioca na naknadu štete, troškove postupka prinudne naplate i ostala prava koja mu pripadaju zbog dužnikovog kašnjenja.

Član 8.
(Ništavnost pojedinih odredbi ugovora)

- (1) Ništavna je odredba ugovora iz člana 3. stav (1) i člana 5. stav (1) ovog zakona kojom se isključuje, ograničava ili uvjetuje pravo povjerioca na kamate za kašnjenje sa plaćanjem ili pravo povjerioca na posebnu naknadu iz člana 7. stav (1) ovog zakona.
- (2) Ništavna je odredba ugovora iz člana 3. stav (1) i člana 5. stav (1) ovog zakona kojom se određuje datum prijema računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu.
- (3) U slučaju da su između poduzetnika i poduzetnika i subjekata javnog prava ugovoreni duži rokovi ispunjenja obaveze ili duži rokovi za pregled stvari u odnosu na osnovne rokove propisane zakonom takve su odredbe ništave ako su bile posebno nepravedne za povjerioca.
- (4) Utvrđenje ništavnosti ugovornih odredbi iz st. od (1) do (3) ovog člana i ugovornih odredbi o visini stope kamata za kašnjenje sa plaćanjem sadržanih u standardizovanim ugovorima, zabrana upotrebe takvih ugovornih odredbi u standardizovanim ugovorima, te zabrana upotrebe drugih ugovornih odredbi u standardizovanim ugovorima, kojima se suprotno principu savjesnosti i poštenja uzrokuje očigledno neravnopravan položaj u pravima i obavezama ugovornih strana na štetu povjerioca novčanih obaveza, kolektivni je interes povjerilaca novčanih obaveza, radi čije zaštite ovlašteno lice može podnijeti tužbu za zaštitu kolektivnih interesa i prava u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju pravila parničnog postupka.
- (5) Ovlašteno lice iz prethodnog stava je komorsko i/ili interesno (strukovno) udruženje poduzetnika, te svako pravno lice osnovano u skladu sa zakonom, koje se u sklopu svoje registrirane ili propisane djelatnosti bavi zaštitom kolektivnih interesa povjerilaca novčanih obaveza zagarantiranih odredbom stava (4) ovog člana.

Član 9.
(Otplata na rate)

Ako se u poslovnim transakcijama između poduzetnika, kao i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je poduzetnik dužnik novčane obaveze i između poduzetnika i subjekata javnog prava u kojima je subjekt javnog prava dužnik novčane obaveze, ugovori otplata na rate, odredbe o pravnim posljedicama iz čl. 6. i 7. ovog zakona primjenjuju se na svaku ratu zasebno.

POGLAVLJE III. NADZOR PODUZETNIKA I SUBJEKATA JAVNOG PRAVA

Član 10.
(Finansijski nadzor i vršioci nadzora)

- (1) U smislu odredbi ovog zakona finansijskim nadzorom smatra se inspekcijski nadzor nad primjenom odredbi ovog zakona od strane poduzetnika i subjekata javnog prava (u daljnjem tekstu: subjekti nadzora).
- (2) Finansijski nadzor obuhvata uvid u finansijsku, računovodstvenu i ostalu poslovnu dokumentaciju u skladu sa predmetom finansijskog nadzora subjekata iz stava (1) ovog člana.

(3) Finansijski nadzor nad poslovanjem subjekata iz stava (1) ovog člana vrši se neposrednim nadzorom, odnosno analizom njihove finansijsko-računovodstvene dokumentacije.

(4) Odgovorno lice u subjektima nadzora iz stava (1) ovog člana ili od njega ovlašteno lice dužno je učestvovati u postupku nadzora i na zahtjev ovlaštenog lica nadzornog organa dati na uvid svu potrebnu dokumentaciju.

(5) Odgovorno lice u subjektima nadzora iz stava (1) ovog člana dužno je omogućiti nesmetano vršenje nadzora uz osiguranje odgovarajućih uvjeta rada.

Član 11. **(Postupak nadzora)**

(1) Postupak nadzora nad subjektima iz člana 3. i 5. ovog zakona započinje uručenjem naloga odgovornom licu ili od njega ovlaštenom licu subjekta nadzora.

(2) Nalog iz stava (1) ovog člana sadrži:

- a) naziv organa koji ga je izdao, broj i datum akta,
- b) ime i prezime, odnosno naziv subjekta nadzora iz stava (1) ovog člana,
- c) predmet nadzora,
- d) period koji će biti obuhvaćen nadzorom,
- e) datum početka nadzora,
- f) ime i prezime ovlaštenih službenika za provođenje nadzora,
- g) potpis ovlaštenog lica.

(3) Protiv naloga iz stava (2) ovog člana prigovor nije dopušten.

(4) Izuzetno od stava (1) ovog člana, postupak nadzora može započeti i bez uručenja naloga ako:

- a) odgovorno lice iz stava (1) ovog člana očigledno izbjegava uručenje naloga,
- b) postoji opravdana bojazan da se neki dokaz neće moći izvesti ili će njegovo izvođenje biti otežano.

Član 12. **(Zapisnik o izvršenom nadzoru)**

(1) U roku osam radnih dana po izvršenom nadzoru, inspektor će sačiniti zapisnik koji sadrži: naziv organa koji ga je sačinio, broj i datum akta, ime i prezime, odnosno naziv subjekta nadzora, pravni i činjenični osnov, mjesto provođenja i vrijeme trajanja nadzora, imena ovlaštenih lica koja su izvršila nadzor, period obuhvaćen nadzorom, opis radnji, činjenica i dokaza provedenih u postupku po kojima su utvrđene nepravilnosti.

(2) Na zapisnik o izvršenom nadzoru odgovorno lice subjekta nadzora ima pravo podnijeti prigovor u roku pet dana, računajući od dana prijema zapisnika.

(3) O prigovoru na zapisnik odlučuje rješenjem inspektor ili drugo ovlašteno lice nadzornog organa.

(4) Na osnovu zapisnika, ukoliko postoje elementi prekršaja, izdaje se prekršajni nalog.

Član 13.

(Mjere nadzora)

(1) U vršenju nadzora nad provođenjem odredbi iz člana 3. i 5. ovog zakona nadzorni organ iz člana 10. ovog zakona podnosi nadležnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka za prekršaje predviđene ovim zakonom.

(2) Povjerilac u prijedlogu za izvršenje ima pravo zahtijevati naknadu za kašnjenje u izvršavanju novčane obaveze u iznosu propisanom članom 7. ovog zakona.

Član 14.

(Zastara)

Na pokretanje i vođenje prekršajnog postupka za prekršaj utvrđen ovim zakonom primjenjuju se odredbe o zastari propisane zakonom kojim se uređuju prekršaji.

POGLAVLJE IV. KAZNE NE ODREDBE

Član 15.

(Prekršaji poduzetnika i subjekata javnog prava)

(1) Novčanom kaznom od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjen za prekršaj poduzetnik i subjekt javnog prava koji:

a) ne izvrši novčanu obavezu u roku ugovorenom u skladu sa odredbama člana 3. i 5. ovog zakona, odnosno u zakonskom roku izvršenja novčane obaveze u skladu sa odredbama ovog zakona,

(2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana bit će kažnjeno odgovorno lice poduzetnika i subjekta javnog prava novčanom kaznom od 1.500,00 KM do 3.000,00 KM.

POGLAVLJE V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 16.

(Primjena odredbi ovog zakona na zaključene ugovore u poslovnim transakcijama)

(1) Odredbe ovog zakona primjenjuju se na ugovore u poslovnim transakcijama koji su zaključeni nakon početka primjene ovog zakona.

(2) Ukoliko je u skladu sa ugovorom zaključenim prije početka primjene zakona kašnjenje u izvršenju novčane obaveze nastupilo nakon početka primjene zakona, na posljedice kašnjenja (npr. kamata, posebna naknada) se primjenjuju odredbe ovog zakona

Član 17.
(Primjena odredbi drugih propisa)

Ako nije drukčije određeno ovim zakonom, na obligacione odnose iz ovog zakona primjenjuju se odredbe propisa kojim se uređuju obligacioni odnosi.

Član 18.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", od kada se i primjenjuje.

OBRAZLOŽENJE

I – USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o finansijskom poslovanju je u članu III. 1. tačka c. koji je izmijenjen amandmanima VIII, LXXXIX i CVI i članku IV. A 20. (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojima je u isključivoj nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine donošenje finansijskih propisa, a Parlament Federacije BiH, uz ostale ovlasti predviđene Ustavom, odgovoran je za donošenje Zakona o vršenju dužnosti u federalnoj vlasti.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE

U Federaciji BiH je u junu 2016. usvojen Zakon o finansijskom/finansijskom poslovanju (Službene novine Federacije BiH 48/16). Iz obrazloženja zakona slijedi da je osnovni cilj zakona implementirati u pravni poredak Federacije BiH Direktivu 2011/7/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 16.02.2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama (dalje Direktiva 2011/7/EU ili Direktiva, objavljena u OJ L-48/1 od 23.02.2011). U Bosni i Hercegovini u cjelini, tako i u Federaciji BiH kašnjenje sa plaćanjem u poslovnim transakcijama predstavlja veliki privredni, ali posljedično i socijalni problem (kašnjenje u plaćanju prema jednom povjeriocu ima za posljedicu njegovo kašnjenje prema njegovom dužniku, što izaziva cijelu lančanu reakciju do mogućih posljedičnih stečaja); posebno su ovim pogođena mala i srednja preduzeća. Problem je već odavno prepoznat u Evropskoj uniji i još je 2000. godine doveo do usvajanja Direktive 2000/35/EZ o borbi protiv zakašnjenja u plaćanju, koja je zamijenjena Direktivom 2011/7/EU. Ova je Direktiva donesena sa ciljem borbe protiv zakašnjenja u plaćanju i održanja likvidnosti jednog privrednog društva, kako bi se osiguralo da unutarne tržište funkcioniše bez smetnji i da se na taj način podstiču konkurentna sposobnost posebno malih i srednjih poduzeća (član 1, Razlozi donošenja br. 6).

Izvršena analiza prvobitnog Zakona o finansijskom poslovanju (dalje: ZFP FBiH) je utvrdila da je ova implementacija samo djelimično bila korektna. Međutim, ZFP FBiH nije predstavljao samo implementaciju navedene Direktive. On je u osnovi sadržavao dva različita regulatorna sadržaja koja slijede isti cilj, a to je održavanje likvidnosti privrednog društva. Jedan dio Zakona koji predstavlja implementaciju Direktive (članovi 10. do 16) je posvećen borbi protiv zakašnjenja u plaćanju. U cilju borbe protiv zakašnjenja u plaćanju Direktiva značajno intervenira u slobodu ugovaranja, u slučaju da bi ona mogla ići na štetu povjerilaca; imperativnim normama se reguliraju pitanja koja su tradicionalno bila predmetom slobode ugovaranja, a prije svega rok plaćanja novčanih obaveza. Odredbe koje znače korektno transponiranje Direktive moraju u Zakonu ostati nepromijenjene (npr. odredba o plaćanju kamate, određene paušalne naknade za slučaj zakašnjenja). Međutim, mjestimično su zahvati u slobodu volje intenzivniji u ovom Zakonu nego u Direktivi; tamo gdje Direktiva predviđa mogućnost drugačijeg ugovaranja i odstupanja od imperativne norme, Zakon to ne čini (npr. mogućnost ugovaranja dužeg roka plaćanja od propisanog roka od 60 dana). U Zakonu su postojala suprotna rješenja u odnosu na Direktivu. Jedan je primjer dužina rokova kada su u pitanju subjekti javnog prava kao dužnici. Zakon blaže tretira javne subjekte kao dužnike u odnosu na druge dužnike, što je direktno suprotno odredbama Direktive. I navedene je

odredbe bilo potrebno izmijeniti. Predviđena su rješanje da se Zakon uskladi sa Direktivom, što na nekim mjestima ima efekt smanjenja ograničenja za poduzetnike.

U djelovima Zakona, koji nije predstavljaju usklađivanje sa ovim propisom EU, Zakon sadrži čitav niz administrativnih mjera za održanje likvidnosti i adekvatnosti kapitala preduzeća, ali su one takve prirode da se ne može očekivati da će biti efektivne i ispuniti postavljeni cilj. Prije svega je ovaj dio Zakona bio nomotehnički loš, i na nizu mjesta ignorirao ili zanemario odredbe drugih zakona. Pod plaštom implementacije Direktive zakonodavac je unio čitav niz odredba koje znače i administrativno uplitanje u unutarnje poslovanje privrednih subjekata; nisu sve predviđene odredbe jednako sposobne da utiču na održanje likvidnosti i upravljanje rizikom u jednom privrednom društvu. Naprotiv, neke od njih mogu nanijeti ozbiljnu štetu pojedinom poduzetniku i ugroziti njegovu stabilnost. Primjera radi, adekvatnost kapitala i likvidnost nije moguće osigurati administrativnim mjerama, kako to čini Zakon. Analiza je pokazala da Zakon nije postigao potrebnu ravnotežu između tržišnih procesa i slobode ugovaranja i privređivanja, s jedne strane, i miješanja javne vlasti koje ima za cilj zaštitu općeg dobra (likvidnost i konkurentnost preduzeća, nesmetano funkcioniranje tržišta u BiH), s druge strane. Mjere kojima bi trebalo osigurati stabilnost privrednog društva u nekoliko slučajeva mogu imati potpuno suprotan učinak i jedan privredni subjekt mogu odvesti i u stečaj (npr. član 18. koji je normirao restrikcije plaćanja u slučaju nelikvidnosti). Odredbe o održanju likvidnosti, adekvatnosti kapitala i risk managementu su bile samo plakativne, nedovoljne i nepodobne da postignu značajne ciljeve koji se žale postići. Upravljanje rizikom neće biti ni olakšano ni potaknuto time što zakon da definiciju različitih vrsta rizika. Odredbe o adekvatnosti kapitala koji je vežu za temeljni kapital društva su strane životu u situaciji kada je prema Zakonu o privrednim društvima (Službene novine Federacije BiH 81/15) moguće osnovati privredno društvo samo sa 1.000 KM osnovnog kapitala. Sva privredna društva sa malim osnivačkim kapitalom su tako u permanentnoj opasnosti da imaju neadekvatan kapital u skladu sa normama zakona, a da pri tome uspješno posluju. Propisivanje obaveza uprave i nadzornog odbora u pravilu jednim zakonskim članom je nedovoljno, ali i nepotrebno jer su nadležnosti, prava i obaveze organa društava regulirani Zakonom o privrednim društvima Federacije BiH. Eventualno, bi odredbe tog zakona mogle biti popunjene. Njihovo stipuliranje u posebnom zakonu narušava cjelovitost regulative privrednih društava, a problematično je jer se ne pravi razlika između društava sa ograničenom odgovornošću i dioničkih društava. Zbog navedenog, optimalno bi bilo da se odredbe člana 3. do 9. i 17. do 18. izostave iz Zakona, odnosno da se izostave sve odredbe osim onih koje znače implementaciju Direktive.

Navedene odredbe su ocijenjene kritički kao simplificiran i neadekvatan pokušaj obavezivanja uprave i nadzornog odbora u borbi protiv različitih vrsta rizika, a naročito rizika nelikvidnosti, te postupanja u cilju osiguranja adekvatnosti kapitala. Odredbe osim toga ne vode računa o različitim tipovima društava, o visini minimalnog osnivačkog kapitala za koji se ne može vezati utvrđivanje neadekvatnosti kapitala. Posebno je bila kritična odredba člana 18. ZFP FBiH koja je regulirala posljedice nelikvidnosti i zabranjivala poduzetniku određena plaćanja što je moglo uzrokovati i njegov stečaj. Poređenje sa ranijim Zakon o finansijskom poslovanju (Službene novine FBiH 2/95, 13/00 i 29/00 pokazuju da je veći dio tog zakona regulirao unutarnji platni promet, što je sada regulirano Zakonom o unutarnjem platnom prometu. Raniji Zakon o finansijskom poslovanju je skromno, ali ipak regulirao određene aspekte finansijskog poslovanja, dok je u ovom Zakonu o finansijskom poslovanju uneseno čitav niz odredba koje u osnovi ne znače pravila finansijskog poslovanja već pokušaj discipliniranja poduzetnika, uprave i nadzornog odbora kako jedno privredno društvo ne bi došlo u potoškoće sa

plaćanjem. Osim toga, propisivanje obaveza za upravu inadzorni odbor u pogledu likvidnosti i adekvatnosti je moglo, ako je potrebno, voditi dopuni Zakona o privrednim društvima, čime bi sve obaveze navedenih organa bile definirane na jednom mjestu.

Implementacija Direktive ove odredbe uopće ne zahtjeva, tako da se Zakon može sastojati samo od odredbi koje reguliraju izvršenje novčanih obaveza.

Iz navedenih razloga je predviđeno brisanje odredba članova 3. do 9. i (izvornih) članova 17. i 18. ZFP FBiH.

Predlaže se donošenje zakona koji bi značio samo implementaciju Direktive a izostavljanje svih odredaba koje su se odnosile na pravila finansijskog poslovanja, obaveze uprave i nadzornog odbora u vođenju poslova poduzetnika, kao i poduzimanje mjera na osiguranju likvidnosti, rizik u finansijskom poslovanju, obaveze poduzetnika kod nastanka nelikvidnosti, te nadzor poduzetnika i subjekata javnog prava.

Također, Predlaže se da se član 2. iz važećeg Zakona koji definiše pojmove briše. Generalno treba napustiti praksu da u Zakonima postoje pojmovnici. Pojmovnici u zakonima postoje u anglosaksonskom pravu koje se oslanja na sudsku praksu. U engleskom ili kontinentalnom pravu svi su pojmovnici određeni Zakonima na koje se materija odnosi. Najveći problem je što se u pojmovnicima određuju različiti pojmovi u odnosu na Zakon kojim se reguliše ta materija. Ovakva praksa je postala u svim Zakonima koji se donose na nivou FBiH. Dakle, Zakonima se potpuno različito i na drugi način definišu pojmovi koji su već definisani u određenom drugom zakonu.

Zbog činjenice da se predlažu brojne intervencije u prvobitnom zakonskom tekstu nije moguće intervenirati u postojećem zakonskom tekstu već se predlaže donošenje novog zakona.

III – OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ČLANOVA

Član 1.

Ovim članom je definiran predmet reguliranja zakona a to su rokovi izvršenja novčanih obaveza poduzetnika i subjekata javnog prava, pravne posljedice kašnjenja u izvršavanju novčanih obaveza te ništavnost pojedinih odredbi ugovora o poslovnim transakcijama.

Član 2.

Ovaj član nije mijenjan u odnosu na prvobitni Zakon. On predstavlja implementaciju odredba Direktive (isključuje primjenu na potrošačke ugovore i dugove koji su predmet stečajnog postupka).

Član 3.

Direktiva 2011/7/EU obavezuje države članice da osiguraju, da rokovi plaćanja utvrđeni ugovorom ne prelaze 60 dana, pri čemu je izričito dozvoljeno da se odredi i duži rok ako to za povjerenicu nije posebno nepravedno (član 3. stav 5. Direktive). Ovo je jedno veliko ograničenje slobode ugovaranja i uređivanja obligacionih odnosa, koje je temeljni princip građanskog prava. Ipak, je prevelika sloboda od EU zakonodavca ocijenjena kao opasna, ako će zbog toga

plaćanje biti vršeno neopravdano kasno i ugroziti privredne subjekte koji ne mogu doći do naplate svojih novčanih potraživanja, te su propisana ograničenja

ZFP FBiH je predviđao takođe da u ugovorima između poduzetnika (tzv. B2B ugovori ili business to business ugovori) rok plaćanja za novčana potraživanja može iznositi najviše 60 dana. Za razliku od Direktive, ZFP FBiH nije predviđao mogućnost ugovaranja dužeg roka za ispunjenje obaveza pod uvjetom da to za povjerioca nije posebno nepravedno, već je produženje plaćanja bilo dopušteno pod drugim uvjetima. Produženje je bilo moguće na 360 dana pod vrlo strogim uvjetima i to da dužnik ponudi određeno osiguranje koje ima snagu izvršne isprave.

Ovom se rješenju prije svega moglo zamjeriti da ne odgovara definiciji izvršne isprave koja je data u Zakonu o izvršnom postupku Federacije BiH (član 23.). Pod sredstvom osiguranja koja imaju snagu izvršne isprave su se podrazumjevale, prema ZFP BiH, bankarska garancija koja sadrži klauzule „neopoziva“, „bezuvjeta“, „naplativa na prvi poziv bez prigovora“, kao i avalirana mjenica kod banke. Garancija i avalirana mjenica su prvoklasna osiguranja ispunjenje potraživanja ali nisu izvršni naslovi. Osim toga je ovaj način osiguranja kontraproduktivan i za povjerioca i za dužnika, a to znači limitirajući kada je u pitanju fleksibilno uređenje dužničko-povjerilačkih odnosa. Zakonodavac je ovdje bio ponudio mogućnost za ugovranje dužeg roka za ispunjenje novčane obaveze koja neće biti stvarna mogućnost. Avalirana mjenica od banke ili garancija na prvi poziv su izvrsna sredstva osiguranja za povjerioca i teško dostupna sredstva za dužnika, s obzirom da su garancija i avalirana mjenica vrlo skupa sredstva za dužnika.

U predloženom rješenju je nađen kompromis između prvobitnih rješenja i Direktive: moguće je ugovoriti rok plaćanja duži od 60 ali ne i od 360 dana ako to nije posebno nepravedno prema povjeriocu. Šta se smatra posebno nepravednim prema povjeriocu definirano je u članu 4. (ovog Prijedloga).

U ovom Prijedlogu je izvršeno dalje usklađivanje sa Direktivom. Pa je kao i u Direktivi određeno kada povjerilac ima pravo na kamatu, kada počinje teći rok od kojeg se računa kamata ako on nije utvrđen u ugovoru, kada i u kom roku se može vršiti pregled predmeta ispunjenja. Ove su odredbe doslovno preuzete iz člana 3. stav 3. Direktive.

Član 4.

Ova odredba slijedi član 7. Direktive. Direktiva dopušta ugovaranje roka dužeg od 60 dana ne postavljajući gornji limit za takvu ugovornu odredbu, ali pod uvjetom da nije grubo nepravedna prema povjeriocu. Stavovi (1) do (3) slijede definiciju grubo nepravednih odredba iz člana 7 Direktive. Osim toga su dodate odredbe kada se nikada ne smatra da je odredba grubo nepravedna prema povjeriocu. Ovdje je modificiran ranija odredba (raniji član 11. stav 3. ZFP FBiH) koja je dopuštala ugovaranje dužeg roka samo pod uslovom da dužnik ponudi garanciju na prvi poziv i avaliranu mjenicu od strane banke.

Zakon je bankarsku garanciju i avaliranu mjenicu tretirao kao izvršni naslov, što nije odgovaralo prirodi ovih sredstava osiguranja niti zakonskoj definiciji izvršnog naslova datoj u ovom Zakonu, Zakonu o izvršnom postupku FBiH i Direktivi. Cijela odredba je bila koncipirana u dubokom nerazumjevanju i nerazlikovanju adekvatnog sredstva osiguranja (koje može imati

i karakter izvršnog naslova) i izvršnih naslova. Primjera radi, izvršna hipoteka prema zakonskoj odredbi ne bi imala karakter izvršne isprave (adekvatne garancije) i ne bi mogla biti osnov za produženje roka plaćanja. Zakonodavac je ovdje bio ponudio mogućnost za ugovaranje dužeg roka za ispunjenje novčane obaveze pod vrlo strogim uvjetima kakvi nisu bili propisani u Direktivi. Avalirana mjenica od banke ili garancija na prvi poziv su izvrsna sredstva osiguranja za povjerioca i teško dostupna sredstva za dužnika, s obzirom da su garancija i avalirana mjenica vrlo skupa sredstva za dužnika. Izmjenom odredbe o uvjetima za ugovaranje dužeg roka izvršeno je usklađivanje sa Direktivom (može se ugovoriti ako nije grubo nepravedno za povjerioca) a avalirana mjenica i garancija na prvi poziv su dobili adekvatno mjesto, jer se smatra da tada odedba nije grubo nepravedne.

Ovim je članom date definicija grube nepravednosti u skladu sa Direktivom, ali je ona proširena i određeno da nije moguće dokazivati da je produženje roka nepravedno prema povjeriocu ako je dužnik ponudio kao osiguranje bankarsku garanciju na prvi poziv ili mjenicu avaliranu od strane banke. Takođe je propisana pretpostavka da odredba nije grubo nepravedne prema povjeriocu ako se dužnik podvrgao izvršenju u notarskoj ispravi te ponudio kao sredstvo osiguranja izvršnu hipoteku i zemljišni dug i sl.).

Član 5.

Odredba regulira situaciju kada je subjekt javnog prava dužnik. U pogledu roka na koji se može dogovoriti ispunjeno odredba je usklađena sa Direktivom (član 4. Direktive). U osnovi je to rok od 30 dana od izuzetnu mogućnost produženja na 60 dana. Odredba o početku toka roka, dospjeću kamata itd. je strukturirana kao i odredba koja se odnosi na poduzetnika koji su dužnici a nisu subjekti javnog prava, kao što je to slučaj i u Direktivi.

Član 6.

Ako dužnik zakasni sa izvršenjem novčane obaveze, tada duguje povjeriocu, pored glavnice, bez bilo kakve daljnje opomene i kamate za kašnjenje sa plaćanjem, pod uvjetom da je povjerilac ispunio svoje ugovorne i zakonske obaveze, te da je dužnik kriv za kašnjenje sa ispunjenjem svoje obaveze. Odredba pretstavlja korektno implementiranje Direktive (član 3. Direktive). Prvobitno u Zakonu dug kamate za zakašnjenje nije bio vezano za krivicu dužnika koji je skrivio zakašnjenje. Ovdje je izvršeno usklađivanje sa Direktivom.

Određena odstupanja od strogih normi koje reguliraju rokove Direktiva dopušta pod uvjetom da to nije posebno nepravedno prema povjeriocu. U članu 7. Direktive je data definicija posebno nepravednih odredba prema povjeriocu, što nije postojalo u prvobitnom zakonskom tekstu.

Prva tri stava ovog člana predstavljaju usklađivanje sa Direktivom. Osim toga dodan je jedan stav koji primjera radi navodi kada se odredbe ne smatraju nepravednima. To je slučaj ako se ponudi kao osiguranje avalirana mjenica ili garancija na prvi poziv ili osigura izvršni naslov npr. u formi izvršne notarske isprave, ili ponudi kao osiguranje izvršnu hipoteku ili zemljišni dug.

Član 7.

Odredba predstavlja implementaciju Direktive (član 6. Direktive). Odredba istog sadržaja postoji i u prvobitnom Zakonu.

Član 8.

Odredba regulira ništavost pojedinih ugovornih odredba kojima nisu poštovana ograničenja propisana zakonom. U odnosu na rješenja koje je predviđao prvobitni zakon ona je dopunjena sa mogućnošću da budu ništave odredbe koje su posebno nepravedne prema povjeriocu. Takođe, je Zakon prvobitno bio predviđao samo ništavost odredbi u ugovorima između poduzetnika, ali ne i kada je subjekt javnog prava dužnik pa je to dopunjeno. Direktiva ne stavlja subjekte javnog prava u povoljniji položaj.

Član 9.

Odredba o plaćanju na rate korektna je implementacija Direktive (član 5. Direktive), a bila je sadržana i u prvobitnom zakonu.

Član 10.

Odredba je preuzeta iz ranijeg zakona a mijenjan je stav 1. Iz njega slijedi da su predmetom inspeksijskog nadzora i ugovori između poduzetnika i subjekata javnog prava. Ako se radi o ugovorima B2B onda nadzor vrši Federalno ministarstvo finansija - Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine, a inspeksijski nadzor nad primjenom odredbi ovog zakona koje se odnose na ugovore između subjekata javnog prava i poduzetnika vrši Federalno ministarstvo finansija putem budžetske inspekcije.

Član 11.

Odredba preuzeta iz ranijeg zakona uz izmjene u stavu 1. obzirom da je član 2. ranijeg Zakona brisan.

Član 12.

Ostaje nepromijenjen u odnosu na dosadašnji zakon.

Član 13.

Ostaje nepromijenjen u odnosu na dosadašnji zakon uz korekcije članova u odnosu na ovaj Zakon.

Član 14.

Ostaje nepromijenjen u odnosu na dosadašnji zakon.

Član 15.

Visina kaznenih odredbi preuzeta iz ranijeg Zakona i usklađena sa novim Prijedlogom. Obzirom da se iz ranijeg Zakona briše poglavlje 2. onda nema prekršaja vezanih za to poglavlje i u tom smislu su brisani prekršaji koji se odnose na poglavlje o finansijskom poslovanju. U članu 15. su ujedinjeni članovi 24. i 25. iz dosadašnjeg zakona jer je odredba ista i za poduzetnika i subjekta javnog prava.

Član 16.

Zakonska odredba polazi (ispravno) od toga da se ovaj Zakon primjenjuje na ugovore zaključene nakon početka njegove primjene. Međutim, u stavu 2. dopuštena je njegova primjena i na ugovore koji su zaključeni prije početka primjene, ali na način da on ne predstavlja retroaktivnu primjenu zakona. Noviji zakoni u Federaciji BiH polaze od moderne teorije vremenskog važenja zakona, od tzv. neposredne primjene zakona, koja znači da se novi zakon može primijeniti na ranije zasnovan odnos ali samo u pogledu činjenica koje nastaju nakon početka primjene novog zakona. Stoga je predviđeno da, ako je ugovor ranije zaključen i ne ulazeći u pitanja regulirana tim ugovorom (npr. rokovi ispunjenja) dođe do kašnjenja nakon stupanja na snagu zakona, na posljedice zakašnjenja (kamata, paušalni iznos) se primjenjuje novi zakon.

Član 17.

Član definiše primjenu odredbi drugih propisa koji ostaje nepromijenjen u odnosu na dosadašnji zakon.

Član 18.

Određen je dan stupanja na snagu ovoga Zakona i početak njegove primjene.

VI. POTREBNA SREDSTVA ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati posebna sredstva u Proračunu Federacije BiH.